

филозофа немачког идеализма, када Хегел сматра да је чулни опажај, који даје уметност, нужно *духовни продукт*, и није *непосредна* чулна формација. У том контексту Хегел и овде напомиње да се хармонија не тиче апстракције мишљења, него одређености бића. У *Филозофији религије*, међутим, Хегел не успева у потпуности да разјасни појам уметности, јер има тешкоће да истовремено одреди оно божанско и оно људско. Због тога, нпр. на једном месту тврди да став да је „уметничко дело произведено од стране човека“ *не одговара* „нашој идеји Бога“, те покушава да открије смисао односа између божанског и људског стварања. Оно што, упркос тим тешкоћама, Хегел успева да конципира већ у том делу јесте теза да лепа уметност садржи у себи одређење да дух у њој мора постати слободним - слободним од жудње, од природности уопште, од потчињености спољашњој или унутрашњој природи, итд. Упркос чињеници да ће касније модификовати став о односу између уметности и религије - Хегел чак на једном месту пише да је *религија поезија филозофије* - те две сфере ће у Хегеловом систему увек бити блиске, као и сфера уметности и филозофије.

Предавања из естетике показују Хегелову детаљну и целовиту тематизацију појма уметности, у којој он заправо излаже став да је *садржина* уметности *идеја*, а *форма* уметности – чулан, сликовити облик. Смисао уметности је да измири те две стране, *образујући из њих један слободни тоталитет*. Будући да је садржај уметности *истина*, а да „све што је истинито како у духу тако и у природи јесте конкретно“, ипак је потребно имати у виду да конкретност, чак и када је општа, јесте субјективна и посебна, те да садржина уметности мора бити способна за уметничко представљање. За разлику од, нпр, хришћанства, у којем се бог замишља у својој конкретности, као личност, субјекат и дух, те долази до измиреног јединства општости и посебности као конкретности, уметничко дело није толико простодушно и самостално, већ представља питање, или *поклик упућен душама и духовима*. Идеја је истина само ако и са гледишта субјективног, и са гледишта објективног појма, представља целину, која истовремено изражава и сталну подударност и њихово испосредовано јединство. У том смислу треба разумети Хегелове речи да „све што егзистира има само утолико истине уколико представља неку егзистенцију идеје. Јер стварно у правом смислу јесте једино идеја“.

Задатак уметности био би да одређене биће схвати и представи у његовој појави као *истинито*, односно у хармонији са садржином која постоји *по себи* и *за себе*, што значи да прва исконска потреба уметности није ништа друго него да се представа или мисао поникли у духу *произведу и изразе*. Истински задатак уметности,